

BISERICA și ȘCOLA.

Foie bisericească, școlastică, literară și economică.

Ese odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.
 „ „ „ jum. an . . . 2 „ „ 50 „
 Pentru România și străinătate pe an . . . 7 „ „
 „ „ „ „ „ j. a. 3 „ „ 50 „

Prețul inserțiilor:

Pentru publicațiile de trei ori ce conțin
 cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze la Redac-
 țiunea dela

„BISERICA și ȘCOLA“

Îar banii de prenumerațiune la

— „Tipografia diecesană în Arad.“ —

Protestul Metropolitului Moldovei Sofronie, în contra secularizării Monăstirilor.

Când orientul ortodox deveni subjugat cu totul de puterea mohamedanismului și creștinii erau persecutați, locașurile ddeesci combătute și prădate de Tarcă, mulți creștini cercară refugiū în principatele române, Moldova și Țiara românească, unde subscutirea principilor ortodoxi resuflă un aer mai liber. Aici religiunea ortodoxă era apărată prin brațul puternic al lui Ștefan cel mare și Mihaiul eroul, etc. locașurile ddeesci sporeaū totu mai mult. Fie-care Metropolit sau Episcop, fie-care Domn sau boer zidea câte una sau mai multe biserici și stabiliminte religioase. Mai cu samă în secolul XVI și XVII-le se părea că toți se întrecū întru acesta. Dimitrie Cantemir ne spune că s'a contractat din vechime obiceiul, ca fie-care om avut care a zidit v'ro biserică, a ridicat v'ro mănăstire, a întemeiat vre-unu chinoviu, să se considere aceste aședeminte ca locaș a lui Ddeu, și la mórtea sa să lase pe sēma acestor aședeminte tocmai atāta avere, câtă lāsa și fie-cārnia din fii sei. Astfel s'a putut ca la mijlocul secolului presentu Monastirile din România se cuprindă a treia parte din pământul țerei româneșci, ceea ce represinta unu fondū de două miliarde!

Ce s'a făcutu însă cu acesta avere colosală? Guvernul principelui Alesandra Ion I Cuza, sub diferite titule a subtras'o dela menițiunea sa. Guveruul român a secularizat averile monastirilor, care erau menite pentru promovarea scopurilor religioase morale, și biserica ortodoxă română a remas cerșitoare, încât astăzi ea n'are nici atātea mijloce, ca să pōtă întreține o facultate teologică, nici nu vorbim aci despre întreținerea clerului, a carui stare materială trebuie să-o deplângă fie-care român cu simțeminte creștinesci!

Acastă stare deplorabilă a bisericii române este rezultatul secularizării averilor monastiresci. Fericitul Metropolit Sofronie alu Moldovei, prevedind pericolul ce va urma din asemenea lucrare anticanonică, elu adresă Principelui Cuza unu protestu energetic, care atāt ca trāsătură distinctivă a profundelor cugetări a-le Preasântitului Sofronie, cât și ca documentu istoric, este de o importanță foarte mare pentru istoria bisericii române.

Noi primind acestu documentu dela o persoană amică, pentru care i mulțumim foarte, ilu publicăm în

tōtă estensiunea, ca reamintind guvernului român marele folose ce a adus biserica statului, să nu cruțe la rândul său puținele ajutōre și sacrificie, ce-i cere ea astăzi. Elu sună:

Prea Înaltate Dōmne!

Puterile cele mari Europene, conduse de Providența cerescă, impliniră prin Convenția de la Paris din 7/19. August 1858, o datorie de dreptate cātră Principatele Dunărene, recunoscēndu-ne vechiul dritu de autonomie pe temeiul tratatelor vechi, și aședindule prin chipul acesta în sistemul dreptului popōrelor Europene.

Este pusă afară de tōtă îndoiala, că scopul acestei Convenții, atāt după spirit, cât și după literă, este numai acela, ca Nația Română din Principatele-Unite Dunărene, aședată fiind sub scutul tuturor Puterilor Europene, să se pōtă desvolta, ne-împedată de nime; elementele de cultură și de civilizație ce se află într'insa, să se avēnte la celu mai naltu grad de deplinitate și de fericire, și așa se pōtă contribui și ea la propagarea civilizației și culturai ce-i adevērate, și la lășirea împărăției lui Dumneșu pre pământu.

! Chemarea acesta a nației române din Principatele-Unite, pre cât de înaltă, de sântă și de frumoasă — căci nimic nu este mai sânt, mai frumos și mai înalt, de cât a lăși împărăția lui Dumneșu pre pământ și a ferici omenirea! — pre atāt de grea pentru noi Români, de o cam dată; pentru că ne-dreptățile timpurilor trecute, au grāmădit în bietele noastre țeri tot felul de rele, care au alungat lumina sciințelor atāt din Statu, cât și din Biserică și au întinsu peste întreaga nație întunericul celu mai gros alu neștiinței, așa cât ea nu se mai cunoștea pe sine cine este, și ce chemare avea de implinitu; au stins din inima ei tot focul simțimintelor nobile, nalte, religioase, morale și naționale, au stins dragostea cātră Patria sa, cātră biserica sa, cātră nația sa, cātră aprōpele și fratele seu, și au încuibatū în locul lor egoismul, nepasarea morală și religioasă, ura de frate, recēla cātră patrie și amorfala națională; tōte acestea și altele asemenea, au ros și rodū încă și astăzi la baierile inimei nației române, sēcāndu-i în chipul acesta tot din ce în ce mai multu puterea de viață morală. Chiar starea noastră de astăzi, în care tot domnește neînvoirea, neunirea, prigonirea împrumutată, patriotismul nu-

mai prefăcut și stătătoriu numai în cuvinte, este o adevărată strigătoare la ceriu despre acest tristă adevăr. Și dacă nația Română, n'aŭ perit cu totulă întru asemenea decădere, și înbrăncire, acēsta are de a o mulțumi numai singure bisericeii, care singură au remasă credincioasă chemărei și nației sale, în tôte timpurile acele fatale; și prin puterea sa morală, aŭ mângăet aŭ însuflețit și aŭ înbărbătat pe toți fiii nației, și în chipulă acesta, ca unŭ ingerŭ apărătoriu, aŭ mîntuită nația Română de periciunea totală ce o amerința; dar din acēstă luptă mortală, purtată pentru mîntuirea nației, n'aŭ fost cu puțință ca se nu capete și biserica rane înfpte adîncu în trupulă Ei, din care mai sîngerază încă și astăzi, — iară sufletulă Ei înse aŭ rēmasă cu totulă neatins.

Dacă aruncăm o privire nepărtinitore preste organismul Statului și preste alŭ Bisericeii, preste relațiile stărilor din viața socială, preste starea aședemintelor de învățatură, de educație și de cultură morală, așa precum le avem noi acum în present dela nemijlocitulă trecut, aflăm cu durere pretutindene numai rane, cauzate și lasate de tristulă trecut, atât în Statulă cât și în Bisericea, care tôte cerŭ vindecare neamănată și reforme, dar reforme, solide dictate de legile Dumneșeșci și omeneșci, reforme rationally și temeinice în totŭ înțelesulă cuvântului, poroncite de mintea cea sănătōsă; căci numai prin asemenea reforme, se pōte pune, atât Statulă cât și Biserica, adecă o nație întrēgă, pe drumulă renașterei și al mîntuirii; iar nu reforme nelegiuite, neraționale și nedrepte, din care se surpă chiar din partea statului tot dreptulă, legalitatea și moralitatea, și așa se aruncă nația într'unŭ abis de nefericire și mai mare de cât celŭ de până acum, din carele apoi se nu se mai pōtă smulge pōte nici odată.

În aceste împrejurări atât de grele și pline de răspundere înaintea urmașilorŭ, nația Română te-aŭ ales pe Măria Ta, se-î fii Domn și conducătorŭ pe acestŭ drumŭ alŭ reformelorŭ și alŭ renașterei, spre ajungerea înaltei sale chemări, destinată de Providență și însemnată de Puterile Europene. Ea aŭ așteptatŭ și așteptă dela Măria Ta cu tot dreptulă, să faci se peră pentru totdeuna, nedreptatea, asuprirea și arbitrariulă celŭ de până acum, să domnescă numai dreptatea și legile cele drepte; să întrebuinteți tōtă puterea ce Ve este dată și tôte mijlocele ce Vē stău în dispoziție, spre acea: ca să ușurați fiilorŭ patriei, calea, în facerea legilor drepte, să Vē dați tōtă nevoința, ca se împăcati nenumaratele partide, în care sunt sfășieți fii nației; ca așa înfrăținduse, se lucrede cu toții frațesce spre același scopŭ, carele este fericirea Românilor, să faceți ca să se respecteze Legile și Canōnele Bisericeii, ca așa supt apărarea și scutirea aceloră, Biserica care este sufletulă Statului, să-și pōtă plini înalta chemare, de a lăți între toți fiii patriei lumina sciințelor și cultura morală, care sunt temelii cea neclătită, și taria cea neînvinsă a orŭ căruŭ stat și a orŭ cării nații.

Față cu aceste dorințe, și așteptări prea drepte și încordate, ale întregii nații române, — ne aŭ cuprins pe neașteptate o mănuire fōrte adēncă, cetind în Monitoriulă Oficială alŭ Moldovei Decretulă Măriei Tale, cu Nr. 174, prin carele, fără știrea Bisericeii Moldovei și a șefului ei a Chiriarului, să trimită o Comisie, ca să iē administrarea averilor Monastirilor Chinoviale: Nēmțulă, Seculă, Varaticulă, Agapia, Adamulă și Vorona din mână călugărilor și alugărișelor, și s'o dea în mână Guvernului, sub

cuvēnt că averile monastiresci, s'ar ține de resursele Statului și că ele nu s'ar administra bine de cătră călugări.

Ne pare fōrte rēu, că pe când ne pregăteam se Ve cerem ajutorulă și sprijinulă Măriei Tale în îndreptările și înbunătățirile, ce nevoea cere, să le facem pentru Bisericea și în sfera învățăturilor ei, potrivit sântelorŭ Canōne, ca așa se o scōtem din amortală în care se află, și se o punem în starea în care să-și pōtă împlini înaltași chemare, de a lăți în nația Română, religiositatea, moralitatea, virtutea, naționalitatea și adevărata iubire de patrie; pe atunci ne aflăm nevoiți, ca se lăsăm tôte acestea la o parte, și se apărăm după datoria ce ne este pusă asupra-ne, drepturile Bisericeii, ce se amerința a fi călcate în picioare de cătră Guvernulă Măriei Vōstre!

Tot românilă bine simțitorŭ și cu judecata sănătōsă, s'aŭ întristatŭ adîncu cetindŭ în acest Decretŭ pașulă rătăcitŭ ce l'aŭ făcutŭ întru acēsta Guvernulă Măriei Tale; și numai dușmanii Măriei Tale și ai nației române, se bucură de o asemenea faptă, creșindŭ că prin ea își vor putē micșora tot mai multŭ creșemintulă, dragostea și alipirea din partea nației.

Prin actulă acesta alŭ Guvernului actuală a Măriei Tale, exprimatŭ în Decretulă numitŭ mai susŭ, se atacă și se nimicesce:

I. Dreptulă și dreptatea, care sunt temeliele, nu numai ale Statelorŭ, ce și ale societăților de totŭ felulă;

II. Să deschide drumŭ nelegiuirei! și

III. Să surpă cu totulă moralitatea, care sîngură este sufletulă statului și alŭ societăței.

I. Averile monastiresci, după dreptulă canonicŭ, sunt proprietate nemijlocită a acelorŭ Monastiri, de care se ținu, pe temelii hrisovelorŭ prin care s'aŭ căștigatŭ; iar proprietate mijlocită și absolută a întregii bisericeii, care singură numai are dreptulă absolută a dispune cu ele, cum va afla mai de cuviință. Tot în puterea dreptului canonicŭ, a dreptului firescŭ și a celui romanŭ se ține dreptulă administrării proprietăței de proprietari însuși. Și dreptulă acesta de administrare, se pōte lua după lege și dreptate, numai în două întēmplări, adecă, când proprietarulă este minorēnŭ orŭ trupeșce orŭ sufletesce. Se nașce acum întrebarea: care din aceste două casuri de dreptŭ, se pōte aplica la acēsta întēmplare?

Biserica Moldovei, ca proprietarulă celŭ adevăratŭ alŭ acestorŭ averi, este ea, minorēnă trupeșce sau sufletesce ore; căci numai la una din aceste două întēmplări, i s'ar putē lua din mână administrarea proprietăței sale? Acēsta nu o pōte dice nici unŭ omŭ cu mintea sănătōsă, precum nu o dice nici Decretulă Măriei Tale. Decŭ dacă biserica nu este minorēnă, nici trupeșce nici sufletesce, — atunci Decretulă Măriei Tale, carele o disbracă de administrarea proprietăței sale, este nedreptŭ și contrariŭ dreptului firescŭ, dreptului canonicŭ și tuturorŭ drepturilor de pe fața pamēntului. Așa dar, din punctulă de vedere de dreptŭ, nu se pōte lua administrarea proprietăței din mână proprietariului maiorēnŭ și întregŭ la minte, nici o dată fără învoirea lui.

II. După tôte drepturile din lume, este recunoscutŭ, că administrarea proprietăței, pōte se trecă legiuitŭ din mână proprietariului maiorēnŭ și întregŭ la minte într'o altă mână, numai prin învo-

irea lui. Așa dar și administrarea averilor monașirești și bisericicești, pot să treacă legiuitor de la monastire și dela biserică, la Statu ori între alte mâni, prin învoielă făcută legiuitor, de o parte între biserică și monastire care dau administrarea averilor sale, supt condiții anumite; iar de alta parte între Statu ori alte persoane, care primesc aceea administrație, supt condițiile și stipulațiile anumite.

De acesta idee se vede a fi fost condus și decretul și guvernul Măriei Tale, când între membrii comisiei numite, au denumit și două persoane bisericane; ca adecă acele se reprezenteze potestatea și voința bisericescă, la toate lucrările ce le va face aceea comisie. De cumva decretul și Guvernul Măriei Tale, au denumit pe acești doi bărbați bisericani întru adevăr cu acel scop: atunci s'au înșelat și s'au amăgit întru acesta cu totul; pentru că după toate legile Dumnezeșci și omenești, biserică se poate reprezenta ori unde, prin urmare și în aceea comisie, numai prin șeful ei cel legiuitor, carele în Moldova este Metropolitul, ori prin altu bărbatu, trimis, ori delegat din partea Metropolitului, și înzestrat de către același cu înputernicire deplină. Deci fiind că părinții rectori ai Seminarilor de Roman și de Huși, nu sunt denumiți nici trimiși la aceea comisie, precum cer sântele canone, nici de către Noi ca legiuitorul șefu alu bisericei Moldovei și alu Ierarchiei, nici de către respectivii lor Episcopi, — locuitorii — de Roman și de Huși, pentru că întru asemenea cause ponderose, atingătoare de totă biserică Moldovei, nici nu se poate trimite numai din partea aceloră, fără de știrea noastră ca Mitropolit, (după Canonul Apostolic 34) și încă cu atâta mai puțin cu cât aceea comisie, lucră în ținutul Eparchiei Nostre; ci sunt denumiți și trimiși de către potestatea politică, contra tuturor sântelor Canone: de aceea numiții nu numai nu pot să fie în aceea Comisie ca reprezentanți ai Bisericei, fiind că ei în această întâmplare, atât după canonele Bisericei, cât chiar și după legile civile ale Statului, care dicu, că trimisul, represintă numai pe trimișetoriul, se pot considera numai ca miren; ci încă cad și sub pedepsa sântelor Canone într'unu chip îndoit: parte căci ca persoane bisericicești, au primitu însărcinare bisericescă de la potestatea mirenescă, iar parte căci au îndresnit se iee parte la lucrările numitei comisii în cauză bisericescă, într'o Eparchie străina, fără știrea și încuviințarea Episcopului Eparchiotu, care lucru este opritu prin Canone, sub pedepă de perderea darului preoției, (după Canonul Apust. 35, și Sinodul II le Efes. Canon. 2). Așa dar luarea administrării averilor Monastirilor chinoviale numite mai sus, s'au făcutu din partea Guvernului Măriei Tale, fără știrea și învoirea Bisericei Moldovei și a Monastirilor respective.

Deci fiind că Decretul Măriei Tale, întră în sfera dreptului Bisericei, și face schimbări în lucrurile bisericicești cu violență fără șcirea, încuviințarea și consultarea noastră ca șefu alu Bisericei Moldovei și ca Episcopu Eparchiotu alu acestei Eparchie în care se află acele Chinovii; de aceea, această faptă a Guvernului Măriei Tale, este contrară legilor în chip întreit, pentru că prin aceea s'au calcăt în picioare și s'au disprețuit drepturile cele neînstrăinate, parte ale bisericei întregi a Moldovei, parte ale Bisericei speciale din Eparchiea în care se află acele Monastiri, iar parte căci s'au denumit la aceea comisie, membrii bisericani, contra Canonelor.

Ba încă și mai multu de cât acesta, o asemenea faptă este și violentă, pentru că Comisia trimisă, au intrat în Monastirea Némțulu cu putere înarmată (cu jandarmi), asupra călugărilor ne înarmați, ca așa înfricându se le ié cu de a sila, bani, toate documentele moșilor, condicele veniturilor și a cheltuelilor Monastirei.

Acestu felu de fapte contrare legilor și violente, asupra bisericei, și a călugărilor, nu s'au mai făcut nicăire, nici într'unu stat, nu numai de către Domnitorii și guvernele de aceeași religie și nație, dar chiar nici de către împărații păgâni față cu bisericile creștine. Așa ne spune *Lactantius*, că împăratul romanu Liciniu (307 până la 324), păgân de religie, au dat la anul 313, un edict, prin carele poruncește ca să se dea bisericilor creștine înapoi toate locurile și pământurile ce le au avut, și de aici înainte, să numai cuteze nime, a se atinge de ele. (*Lactan. de mortib. persecutorum* 48).

Decretul Măriei tale, ca se arete lumii că are temei și îndemnu legiuitor, se provocă la Art. 23 din Convenție, carele duple cum sună decretul, poruncesce: „*Concentrarea la un locu a tuturor resurselor Statului*. Și în puterea acestui articolu, Măria Ta hotărăscă, ca veniturile averilor Monastirilor, să vie toate în casa Statului, însă Art. 23 din Convenție nu dă nici un drept la acesta, pentru că acela grăesce apriat numai de veniturile Statului, și nici de cum de a le bisericei; apoi veniturile bisericei nu sunt socotite nici într'o țară pe față pământului, de venituri ale statului, chiar nici acolo unde se va vedé mai jos, că administrarea aceloră este dată de către biserică prin învoelă, în mâna Statului.

Mai departe se provocă Decretul Măriei Tale la hotărârile votate de adunările generale din anii 1835 și 1844, cu cuvântu că ele ar fi hotărînd principiul, că toate averile Monastirești, să se administreze de către guvern.

În privința acestor hotărâri, trebuie se observăm bine, că ele s'au făcut și cu învoirea potestății Bisericești, a Mitropolitului și a episcopilor de pe atunci, și cu votarea adunării generale. — Prin urmare acele hotărâri întru atâta au legalitate, — pe când fapta cea de acum a guvernului Măriei tale, privitoare tot la asemenea materie, s'au făcut și fără vutulu adunării generale, și fără șcirea și încuviințarea competentei potestăți bisericești; prin urmare acesta faptă a guvernului Măriei tale, nu are cât de puțină legalitate, — și mai pre urmă se provocă Decretul Măriei tale la abuserile ce le-au făcutu călugării în administrarea averilor monastirești, și dice, că acele abuseri încă ar fi unu temei, ca să se iee administrația aceloră averi din mâna lor. În această privire, trebuie observat Măria ta, că toate legile, dreptului firescu, dreptului canonic și acelu Roman, sună într'unu glas: „*Abusus non tollet usum*,” prin urmare, cu abuserile care le-ar fi făcutu călugării în administrarea aceloră averi, ori și cât se fi fost de mari, tot nu au potutu da guvernului Măriei Tale, unu dreptu așa de întins și arbitrar, că se iee administrarea din mâna lor; ci acele abuseri, a împus guvernului numai datoria, ca se restringă administrația aceloră averi în condițiile de danuire, și acesta în conțelegere cu chiriarchia bisericescă; și așa se pună la cale modul în care ar fi trebuit să se întrebănțeze acele averi, potrivit destinațiunei lor și răspundetoriu ființei, cerințelor și trebuințelor Bisericei.

Dacă este vorba de abuzuri, atunci guvernul Măriei Tale, n'a avut dreptul să ia în administrarea averilor monastiresci din mâna călugărilor și a călugărițelor, nu numai din punctul de vedere a dreptului, dar nici din punctul de vedere al utilității; pentru că, după cum este cunoscut de toți — abuzuri s'au făcut din partea guvernului Moldovei de la 1844, încôce și până astăzi, — în administrarea averilor monastiresci și bisericesci într'o măsură cu multă mai mare de cât de cătră călugări, — așa cât aici n'am pot' exprima lucrul destul de acurat, prin disa străbunului Virgiliu „*Uliacos intra muros peccatur et extra*” — dicând că au păcătuit și călugării și guvernul, pentru că păcatele călugărilor în acésta privință dispar cu totul alăturându-se cu ale guvernului. Este cunoscut de totă nația română, că averile monastiresci și bisericesci luate de guvern spre administrare la anul 1844, s'au administrat și se administreză de cătră acela, cu multă mai rău de cât se administrase până atunci de cătră biserică și de cătră călugări, vécuri întregi. Până când erau averile acele în mâna bisericeii și a călugărilor, toate acarețile de pe la moșii, unde erau, se păstra în starea cea mai bună, unde nu erau se făceau, pădurile se ținea în totă integritatea și utilitatea; și prin urmare, moșiile își aveau todeuna prețului lorucelă adevărată și răspundătorii timpului lor; pe lângă acésta, Biserica și monastirile și-au apărât cu cea mai mare energie moșiile în toate procesele ce le au avut cu cineva, așa cât își le-au păstrat tot-deuna ne reșluite; iar de când au venit acele averi în mâna guvernului, abia după multe stăruițe s'au putut face câte ceva, pe unde cerea trebuința neapărată, și chiar din acarețele cele ce se aflau în stare bună, mai pe la toate moșiile când s'au luat acelea, încă s'au lăsat din neîngrijire și din nepăsare de au cădută în ruină totală, pădurile s'au desolat mai cu totul și prin acestea toate au trebuit ca o urmare firéscă ca acele moșii, se-și p'erdă foarte mult din adevăratul lor preț, răspundătorii timpului și împrejurărilor. Pe lângă aceste rele, se mai adaogem și altele: este cunoscut de tot publicul român, că multe din moșiile bisericelor și ale monastirilor, se împoseuiau de cătră guvern, pe la favoriții și clienții sei, cu prețuri foarte scădute, cu cea mai mare pagubă și nedreptate a Bisericeii și a Monastirilor, ca adevărați proprietari ai acelor. Ba reua administrare a moșiilor bisericesci și monastiresci din partea guvernului, nu s'au mărginit numai în scădământul și micșurătatea veniturilor acelor moșii, ci s'au întins chiar și asupra existenței lor; căci câte procese au avut cu cineva moșiile bisericesci și monastiresci cele din mâna guvernului n'au câștigat mai nici într'unul de la 1844 încôce, ci au eșit din toate aceste procese, reșluite câte cu o parte. De va merge tréba tot așa: *atunci este lucrul prea vederat, că după unu șir de ani, reșluinduse prin procese, după datina apucată, tot câte o părțică din acelea, mai pe urmă nu va rămâne din trupul lorucelă mare și întinsă chiar nimica, și așa Biserica și monastirile vor deveni odată lipsite de totă averea lor, ne mai având cu ce să se susțină mai mult.*

Judecând toate acestea cu sânge rece, cu judecata aședată și liniștită, scutită de ori ce patimă și cu cugetul nepărtinitor, va afla ori ce om cu minte sănătoasă, că guvernul Măriei Tale, dacă dorește într'un adevăr binele și fericirea Nației, precum îi este datoră cea mai sântă și nedispensată, ar fi trebuit,

nu numai să nu se atingă de averile ce mai rămăseseră în mâna monastirilor numite mai sus, ci din contra să dea ne amănat înapoi Bisericeii încă și administrarea acelor averi, care le luase spre administrare la 1844, pentru ca așa se le scape odată de rîșlirea și de desființarea ce le amenință neapărat.

Acésta trebuia se o facă guvernul Măriei Tale, cu atâta mai vértos, cu cât este cunoscut îndecomun și aceea, că administrarea averilor monastiresci și bisericesci se pot controla numai până stau în mâna Bisericeii, iar fiind în mâna guvernului, nu se mai pot controla nici chiar prin adunarea generală. Esemplile adunărilor generale din trecutul mai decurând, ne întăresc acésta adevăr de ajuns. Ce se ține de școle despre care reportéză Comisia la Monastirea Némțului la anul 1858, călugărilor nu li se pot' înpută, nici înființarea acelor spre merit, nici desființarea lor spre osindă, precum stau dovadă hrisovul școlii primare din târgul Némțului din anul 1856 și hrisovul Seminariei.

Acésta stare a lucrărilor, s'ar fi cuvenit, se o însemneze bine se o patrundă adencu guvernul Măriei Tale, ca așa se fi putut fi în stare, chiar prin faptele sale, să producă și se lătescă factic, precum cere spiritul timpului de astăzi, simțământul moral și național, simțământul de dreptate și de năntarea fericirii patriei, a Bisericeii și a Nației Române. Se pot' cugeta ca guvernul Măriei Tale, să fi voit într'acésta pașu alu se, se imiteze pe alte guverne din alte state, de exemplu pe guvernul Rusiei, pe guvernul Austriei din Bucovina, pe guvernul Prusiei, și alu Germaniei celei reformate și altele, în care state se dice că s'ar administra averile bisericeii de cătră stat; de cumva au imitat guvernul Măriei Tale, pe acele țeri într'un adevăr, — apoi au retăcut foarte mult în acésta imitare; pentru că nici în Rusia, nici în Bucovina, nici în Prusia și în cealtă Germanie reformată, n'au luat guvernele respective administrarea averilor bisericeii cu violență, — fără știrea și primirea potestatei competente bisericesci, precum face guvernul Măriei Tale ci pe când s'a făcut acésta schimbare, s'au consultat mai întâi Biserica cu Statul, și au făcut în acésta privință un fel de transacție formală, — Biserica cu Statul; — și așa numai prin acésta învoielă legiuită, au dat Biserica administrația averilor sale în mâna Statului. Așa dar acolo nu se pot' dice, că Statul ar fi luat administrarea averilor de la Biserica, ci că acésta adevă Biserica, ca proprietara lor și legiuită administratoare, și-au dat dreptul de administrare, prin învoielă legiuită în mâna Statului, și așa guvernele din acele țeri, administreză averile bisericesci, nu cu vre o titulă de drept propriu alu se, ci numai cu dreptul căpătat de la Biserica — prin învoielă legiuită, așa cât averile acele astăzi încă stau sub nemijlocita privighere și controlare a bisericeii respective; în Rusia sub a Sinodului, și în Bucovina sub a Episcopului și a Consistoriului lui.

Ce se atinge de Austria, trebuie scitut bine, că dintre toate provinciile ei, numai, singur biserica ortodoxă din Bucovina, s'au dat administrarea averilor sale, prin învoielă în mâna Statului, iar biserica ortodoxă din celelalte provincii austriace, precum din Ardél, Banat, Ungaria, Voivodina, și Croația, precum și celelalte biserici: Unită, Catolică, Luterană Calvină, Unitară, își administreză ele însuși toate averile lor, fără de vreun amestec din

partea Statului; iar ce se atinge de Prusia, și celelalte staturi germane reformate, întru acele numai se pare, că averile bisericesci, s'ar administra de către Stat, iar întru adevăr, nu este așa, ci ele se administrează de către Biserică prin Sinod, a căruia șef este Domnitorul, — nu însă ca Domnitorul, — ci ca întâiul Episcopul al Bisericii respective, — pentru că la ei Domnitorii sunt îmbrăcați și cu puterea de Episcopi. Iată dar, că decretul Măriei Tale, judecat și privit cu sânge rece și fără cât de puțină patimă, se arată ca contrariu legilor, în chip întreit; căci calcă în picioare jurisdicția Bisericii Moldovei peste tot, și în specială și a Episcopiei din Eparhia în care se află acele monastiri, și denumește comisari bisericani, contra canoanelor.

III. Pre cât este actul acesta al guvernului Măriei Tale de nedrept, și contrariu legilor, din punctul de vedere al dreptului și al legalității. tocmai pe atâta de stricătioase urmări produce același, și trebuie se producă și în privința moralității publice, pentru că oamenii privesc și se cuvine se privească la faptele guvernului, ca la faptele cele mai drepte, mai cuviincioase, și mai morale, pe care și le îndreptă modelul de imitat în toate faptele și lucrările sale

Deci dacă nația Română, va privi în actul acesta al guvernului Măriei Tale, prin carele se atacă vecinul și ne înstrăinatul drept, legat de proprietate, în loc să se apere; să calcă în picioare santele Canone, pazite nevătămate de sute de ani și până astăzi de către toate statele creștine, să disprețuește și se nimicește vađa Bisericii, fără de care aceeași numai poate fi în stare a-și împlini nalta datorie, de a întemeia, întări și lăți moralitatea, — dacă va privi, dicem, nația română la acest act al guvernului Măriei Tale, ca la un model de imitat, și va ataca fiește carele dreptul și proprietatea altuia, va disprețui iurisdicția dirigatorilor legiuite, politice și bisericesti, lucrând fiește carele după capul său, precum îi vor dicta patimile și egoismul său, va călca în picioare canoanele și învățăturile cele mântuitoare ale bisericii, nu va mai ave nici o stimă către preoțime, nici către învățăturile acelea; atunce se spuie guvernul Măriei Tale, unde mai poate fi vorba de moralitatea publică care este temelie Statului și a tuturor societăților? Și ca se ne exprimăm pe scurt: dacă moralitatea publică, să restornă și să nimicește din partea Statului, atunce unde mai poate fi vorba, nu de Stat, nu de Biserică, nu de societate, nu de securitatea proprietății, ci chiar de securitatea vieții personale?

Iată dar că guvernul Măriei Tale, prin acest felul de act, încropă dreptul, surpă legalitatea, restornă proprietatea, nimicește moralitatea, și prin acesta rumpe legăturile cele mai sante ale societății, prin care sunt legați oamenii, în Stat, în Biserică, în societate și în familie; și în chipul acesta produce tulburarea și resvrătirea cea mai haotică și mai anarhică între toți fiii nației române, desbinându-i și resculându-i, unul contra altuia. Oare acestea să fie reformele cu care se facem începutul epocii celei noi, renăscătoare a nației române? Oare pe drumul acesta se vor împăca toate spiritele de partidă și de ură? Oare în acest chip se vor înfrăți toate inimile cele sfâșiate în dușmănie? Oare așa se vor alina patimile cele colcăitoare, care toate amerință peire și Statului și Bisericii și întregii nații? Oare acesta se ne fie drumul pe care se putem, Măria Ta ca Domn, și Noi ca Mitropolită a ne împlini nalta chemare,

impusă asupra-ne de Providență și de puterile Europene, prin voința națională, de a conduce nația română la cel mai nalt grad, de cultură, de moralitate și de civilizație? O nu! întru adevăr nu! ci drumul acela, pe carele singur numai se poate face în toate privințele o nație fericită, drumul acela pe carele, precum ne arată istoria tuturor timpurilor, a călătorit și călătorește chiar și astăzi ori care stat și nație, care a voit și voește se ajungă cel mai nalt grad de cultură, de dezvoltare, de civilizație, de tărie și putere, este neștrămutatul drum prescriș de legile cele Dumnezești neschimbate: *drumul frăției, al dragostei și al învoierii între Stat și Biserică*, singurii factori ai fericirii sau ai nefericirii popoarelor, după cum își împlinesc datoria, ori nu.

Acest adevăr este recunoscut de totă lumea în cât nu se mai aduce de către nime la indoală. Pe tot locul vedem lucrând Statul cu Biserica mână în mână; de aceea ar fi de prisos a voi al mai desfașura și al demonstra.

Una totuși vom se producem din trinsul: Statul poate se dea legi, ori cât de bune, ori cât de drepte, ori cât de umane, și se privigheze cu mână de fier împlinirea acestora; și totuși se fie nesecur, și poporul guvernat de densusul neferice, pentru că acel popor împlinește legile nu din dragostea către legi și către buna orinduela, condiționată prin acele legi, ci numai de frica pedepsei, de aceea și calcă acele legi fără sfială și fără muștrare de cuget, tot-deuna de câte ori sunt siguri că nu vor fi descoperiți de pedepsitorea mâna dreptății. Acest rău și acesta cangrenă roșetore la măduva inimei Statului o poate înlătura și desființa numai biserică, dacă își are deplină libertate în dezvoltarea sa, ca să-și potă îndeplini chemarea sa neîmpedcată; căci ea vine atunci la mijloc, varsă în inimile oamenilor căldura cea singură mântuitoare a culturii morale, și face pe toți fiii nației ca se împlinesc legile cele bune și drepte ale Statului, nu din frica de pedepsă din afară, ci din dragostea din lăuntru către acele legi, știind și cunoscând, că numai prin păzirea consciințosă a acelor legi, este condiția fericirii fie-cărui, și de aceea le va și împlini consciințos, chiar și atunci când ar putea se le calce, fără se fie vedut și pedepsit. Numai asta singur, adevăra lucrarea guvernului mână în mână cu Biserica, este siguritatea cea nesguduită și neclătită, și tăria cea neînvinsă a statelor.

Înălțimea Vostă! numai cugetând la acest act al guvernului Măriei Tale, și la înfricoșatele urmări ale aceluiași, atât pentru guvern, cât și pentru nația întregă, ni se oțătesce sufletul, ne plânge inima și ne aflăm nevoit ca Archiepiscopul și Metropolitul al Bisericii și al nației române din Moldova, a ne redica glasul și a vă atrage luarea aminte asupra aceluiași act, atât de nedrept, de contrariu legilor, și surpătoriu de totă moralitatea, — rugându-Vă cu totă cuviința pe tot ce aveți mai sânt, pe fericirea nației române, pe care sunteți îndatorit se o înaintați și o fericiti, pe înflorirea Patriei și Bisericii Române, care Vă dăce la inimă, ca se poronciți guvernului Măriei Tale, se oprască cu totul acel act nefericit și ilegal, și se desființeze cu totul cea comisie. lăsându-se moșile în starea lor de până acum, până se va hotărî de către Biserică în înțelegere cu guvernul, cum aș să se reguleze același pe drum legiuit, prescriș de scopul dăru-

toriloră, după tôte legile Ddeesci și omenesci, spre adevêrâtulă folosă ală Bisericei și ală nației.

Îmi place a crede, că Măria Ta, condusă de curățenia simțeminteloră de dreptate și de inaintarea fericirei nației, care le păstrați în peptu-vă, și îndemnată de sântenia și puterea temeiuriloră ce Vi le-am infătoșatū aici, Veți bine-voi a da ascultare acestei rugăminti ferbinți a Archipăstoriului Bisericei Moldovei, și nu veți suferi ca se pôtă dice lumea cu dreptate, că nu numai împărații de alte rituri creștine precum ală Austriei și alții, respecteză legile și canónele Bisericei ortodoxe, cu mare scumpătate, dar chiar și din împărații păgani in vechime, precum unū Liciniū și alții, aū fost cu indestulă reverință. Nu veți suferi ca Domnitoriū ortodoxū ală unei nații ortodoxă, să se dică: că, pe tótă fața pământului, numai singurū guvernulū Domnitoriului Cuza, s'aū aflatū carele se și disprețuescă Biserica, s'o desbrace de drepturile ei, să-i nimicescă tótă vađa, să-i dea lovitura cea de pe urmă și de mörte, in loc de a-o apăra și scuti precum fac tôte guvernile; nu veți suferi ca să se pôtă dice cu dreptul, că Alecsandru cel Bun Domnitoriul Moldovei (1401—1433) intru intăia epocă a renascerei, crescerei, întărieri și neatărnării patriei, aū intemeiat Biserica Moldovei, aū organizat'o, aū inzestrat'o cu tot felul de mijloce, spre susținerea și desvoltarea ei, și i-aū căștigat, nu numai libertatea deplină absolută din lăuntru, ci chiar și neatărnarea din afară, nu numai de la Ohrida dar chiar și de la Patriarchia Tarigradēnă, facându-o neatărnată de orī ce potestate bisericească, ca așa se pôtă desvolta liberū, și se pôtă implini naltași chemsre de a desvolta, intemeia și lăți moralitatea in toți fii nației române, care precum este cunoscut, ș'aū și impliuit cu sântenie acea chemare, păstrând limba și naționalitatea română de atâte sute de ani și până astăzi, iar Alecsandru Ioan I. Domnitoriul Principatelor-Unite, in a doua epocă de nastere și de neatărnare a acelora, recunoscute și garantate de cătră puterile Europene, aū desbrăcat acea Biserica de drepturile ei, aū lipsit'o de mijlocele susțineri și desvoltărei sale libere, i aū nimicit vađa și aū aruncat'o intr'o stare precarie și lipsită de drept, in care se nu-și mai pôtă implini acea inaltă chemare ca până acum.

O! acēsta ar fi un lucru dureros și un semn fôrte trist pentru Moldova, dacā s'ar potē dice și scrie, că supt Alecsandru cel Bun, s'aū intemeiat in Moldova Biserica, moralitatea și tăria Nației, iar supt Alecsandru Ioan I. s'aū ingropat vađa Bisericei și impreună cu Ea și moralitea și tăria Nației! O! se ferescă Ddeu de așa ceva! Acēsta ar fi numai o repețire a tristei sorti a împărației romană, căre s'aū intemeiat sub August și s'aū respit supt August pentru tot-deuna.

Prea Înălțate Dómne! Noi nutrim in peptul nostru deplină speranță că Măria Ta, nu vei lua in nume de rău, dacā ca Archipăstoriū și Metropolit al Bisericei Moldovei, mi-am implinit ne iertată dătorie a Vă disfășura fără căt de puțină reținere, cu tótă sinceritatea, temeele cele adevărate, neclătite și neresturnate, pe care se razămă dreptul și libertatea Bisericei, care nu i se pôte atăca subt nici un cuvânt, dacā nu voim s'o nimicim cu totul, și impreună cu Ea se ingropăm și securitatea Statului însuși; din contra Noi sperăm că Măria Ta ca urmașū lui Alecsandru cel Bun, Veți favora și întări Biserica și mai mult de căt acela, îi veți da sprijinul și ajuto-

riul, ca să se pôtă smulge din starea amortită, in care aū aruncat'o și aū impilat'o nefericitele timpuri trecute, și să se disvólte liber cu pași repedi, ca așa să-și pôtă implini naltași chemare.

Îmi place a crede, Măria Ta, că nu vei lăsa ca acest merit nemăsurat și acēsta glorie neperitóre, se fie a altuia și nu a Măriei tale. Iară dacā am avea necreduta și neasteptata nenorocire (de care se ne ferescă Ddeu!), să se intēple, ca Măria Ta, pe lângă tótă umilita rugăminte ce V'am infătoșat'o in acēsta privință, se-ți niți totuși de sânta și nalta datorie ce o aī luatū asuprați ca Doma, ca se aperi dreptul, legalitatea și moralitatea și prin aceea se inaintedi și se întăresci binele și fericirea Nației, de s'ar intēpla se disprețuesci cu tôte acestea cuvântul dreptăței și al Archipăstoriului Moldovei, atunceia noi ca șefū al Bisericei Moldovei, in poterea inaltei datorii ce am luat asupra ne, ne simțim îndătorat, de și cu inima sfășiata, a ne redica cuvântul contra la astfel de nedreptăți contrare legii, nemoralității, răpiri și jafuri de cele sante. Drept aceea protestăm prin acestea sərbătorește inaintea lui Ddeu, inaintea omenirei și inaintea Nației Române întregi, contra aceluī act, nedrept, ilegal și nemoral al guvernului Măriei Tale, prin carele s'aū inființat și s'aū trimis Comisie ca se iee administrarea averilor Monastirilor Chinoviale: Némțul. Secul, Varaticul, Agapia, Adamul, Voronu și altele.

A Înălțimei Vostre.

Cătră Dumneđu smerit rugătoriū.

(Subscris) Sofronie Mitropolit Moldovei.

Nr. 1334. Iași, 1859 Septemvre 10.

(L. S.)

Industria in școlele rurale.

X D. ministru ală instrucțiunii publice in România a adresatū următorea circulară domnilorū prefecti de județū:

Domnule prefectū, Una dintre îmbunătățirile de introdusū in organizațiunea învățămētului nostru publicū este practicarea unei meserii pe lângă școlele rurale cele mai populate. Consiliulū generatū ală instrucțiunii publice, pătrundēnduse de insemnătatea economică și socială a unei asemenea reforme, s'a unit cu propunerea ministruului instrucțiunii publice introducēndū între materiile din cari se compune noua programă a învățămētului primarū ruralū și practicarea unei meserii de cătră elevi. Punerea in aplicare a acesteī mēsuri se va mărgini la aplicarea pe lângă școla rurală a unui măestru, care se învețe pe copii meseria.

Nu cred că este lipsă de a intra in amănunte pentru a învedera că acēsta îmbunătățire introdusă in școlele noastre rurale, răspunde uneia dintre cele mai simțite trebuințe ale populațiunii rurale și cerinței generale de a se pune o dată temelă unei industrii casnice. Din cauza climatei cultivătorii nostri, dimpreună cu familiile lorū, sunt in mare parte epuși a petrece de la 4 până la 6 luni pe fie-care anū fără să lucreze. Nu mai adaog că chiar in cursulū anului sunt zile și septămăni când din cauza ploilor saū ale altor împrejurări cultivătoriū nu pot să lucreze la câmpū. Iata dar partea cea mai mare a populațiunii remâne condamnată a perde aprópe jumătate din anū. Șciū că sunt și iarna órecari lucrări de esecutatū, sunt transporturi, îngrijirea de vite; însă tôte acestea sunt escepțiune in raport cu timpulū ce se perde.

Urmărirele acesteī neactivități forțate sunt, între

alte, o pierdere însemnată pentru populațiunea rurală și dobândirea de deprinderi cari se țin legate cu un trai fără a munci. În timpul iernei se contractează cele mai multe datorii; atunci cei mai mulți dintre țerani își prind munca lor pentru viitor. Dintr-aceste rezultă neajunsuri, cari apasă bunul trai al familiei. Eu sunt încredințat că dacă țeranii ar cunoște o meserie, practicarea acesteia în timpul când nu au de lucru la câmp, îi ar scăpa de multe felurite nevoi; ar contribui la îmbunătățirea traiului populațiunii rurale și la sporirea avuției generale a țerei. Exemplul altor state e de față pentru a convinge pe acei cari ar mai sta la îndoielă. Nu există țară în Europa, dintre acelea unde cultura a înaintat, unde industria a făcut progres, în care să nu se practice prin sate totfelul de meserii dintre acele potrivite cu mijlocele locuitorilor. Aci lângă noi, în imensul imperiu al Rusiei, există în nenumărate sate o industrie domestică înflorită. La expoziția națională a Rusiei din anul trecut am putut constata prin mine însumi, la Moseva în galeria unde se aflau espuse obiectele de industrie casnică, că în satele rusești există o industrie puternică. Rușii se mândresc cu această industrie și au dreptate. Nu mai citez țări mai înaintate de cât Rusia; mă voi mărgini a adăuga că chiar în Anglita, unde industria mare este temelie avuției publice, totuși alături cu densa lucrăză industria casnică, și i ține pept pentru unele articole chiar pe piețele Londrei.

Dacă dar țări cari au o industrie proprie și totuși pot trăi și înainta industriile casnice, cum ore nu ar înflori aceleași meserii în satele noastre, a căroră populațiune nu este inferioară prin inteligență, prin însușiri firești, ori-căria alta din Europa? Nimeni nu se îndoiește despre acestea și cu atât mai mult că puținile exemple de industrie domestică, care există în satele noastre, sunt de față. Nu numai noi, dar străinii cari au vizitat țera și cari au văzut în expozițiunile de la Paris și Viena pânzeturile, stofele de lână și de mătase și alte obiecte lucrute de țerancele române, au admirat dibăcia și gustul lor.

Față cu aceste împregiurări, ministerul instrucțiunii publice a socotit de a sa datorie, să ia inițiativa pentru introducerea meseriilor pe lângă școlile rurale. Cu acesta nu înțelege că numai elevii și elevele vor învăța acele meserii, dar și ceilalți locuitori cari vor manifesta dorința de a practica pe lângă măestrii școlilor rurale. S'a făcut deja un început cu o mică sumă acordată de către Camera legiuitoare în anul acesta; s'a introdus fabricațiunea domestică a stofelor de lână, a pânzeturilor, a coșurilor perfecționate și a lădilor țise de Brașov. Afară de acesta, în școlile normale, elevii practicăză diferite meserii. Cu toate acestea introducerea acestor meserii prin sate fiind de un interes mai eu semă local, cred că județele și comunele cari vor dispune de mijloce să ia înșile inițiativa pentru punerea în aplicare a acestor folositoare meserii. De aceea, domnule prefect, adresându-mă la domniavostă, vă rog a pune în vederea consiliului județian, că din sumele alocate în bugetul anului curent să destineze o sumă ori-cât de moderată pentru a introduce pe lângă câte-va școle rurale, meseriile ce veți chibzui mai nimerite cu împregiurările locale. Ministerul se însărcinează a vă procura măestrii trebuincioși. Spre cunoscința domniei-vostre cred de trebuință a vă adăuga, că pentru meseriile obicinuite

asemenea măestri ar costa anual cel mult 2,400 lei pe sângă local și încălzit.

De o dată cu acesta, vă rog, domnule prefect, ca prin mijlocele de cari dispuneți, să binevoiți a mă informa despre meseriile ce există astăzi prin vreunele din satele județului ce administrați. Aceste date vor servi pentru a da o cunoscință ministerului despre aceea ce avem, spre a putea decide, în cunoscință de lucru, cari sunt meseriile cărora să se acorde preferință.

Sunt convins, domnule prefect, că față cu interesul ce înfăcisază această reformă de introdus în învățământul nostru rural, veți pune totă siliuța pentru a dobândi mijlocele necesare, ori-cât de modeste ar fi pentru a face un început de aplicațiune, chiar în anul curent.

Primiți, vă rog, domnule prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Ministru: P. S. Aurelian.

D i v e r s e.

* **Delegațiunile sinodelor din Arad și Caransebeșu**, întrunite Sâmbătă în 22 Dec. st. n. în delegațiune comună după ce au examinat raportul comisiunei revăzătoare asupra socotelor episcopiei provisorie a fondurilor a trecut la cercetarea planului de împărțire a fondurilor elaborat de comisiunea delegațională, compusă din: Părintele Protosincel Filaret Musta, și Aron Damaschin din partea diecesei Caransebeșului și Dr. Nicola Oncu și Vasili Mangra din partea diecesei Aradului. Planul fiind adoptat din partea delegațiunii neschimbat, acesta a ales o subdelegațiune în persoanele comisiunei delegaționale atinse mai sus, care se facă împărțirea și primirea faptică a fondurilor dela administrațiunea episcopiei, după care delegațiunea întrunindu-se din nou va primi toate fondurile pentru a le preda în administrațiunea dieceselor.

* **Bibliografie.** În câteva zile are să iasă de sub tipari *Higiena poporală* cu privire la sâtenul român de Dr. G. Vuia. Oplu cu cuprinde 7½ côle de tipari prin urmare mai mult de cum se anunțase; astfel și prețul s'a fixat cu 1 fl. cei ce au cerut cartea și au trimis deja prețul de 80 cr. o vor primi-o cu acest preț; comanda a să se facă la autor. Cine trimite 1 fl. 5 cr. primesce cartea francată. La 10 exemplare 1 se dă rabat.

* **Bibliografie.** Au eșit de sub tipari și se află de vânzare la autorul *Ioan Tuducescu* în Lipova (B. Lipa).

1. „*Micul Abecedariu*” ilustrat 18 tabele de paretă cu 3 fl. 60 cr.

2. „*Metodul de procedere*” la Micul Abecedariu ilustrat, cu 40 cr. exemplarul;

3. „*Micul Abecedariu*” ilustrat pentru școlari va eși de sub tipari cât mai îngrabă, și se vinde legat tare cu 20 cr. exemplarul. La 10 exemplare din „*Micul Abecedariu*” (18 tabele de paretă) ori la 10 exemplare din „*Micul Abecedariu*” manual pentru școlari se dă 1 exemplar de metodă gratis.

* **Oferte pentru seminarul înființând.** Prea Sântia Sa Domnul Episcop *Ioan Meșianu* a contribuit pe suma înființândului seminaru 5000 fl. Preacuviosul Archimandrit al s. monastiri Hodobodrog 200 fl. părintele din Topa de sus Vasiliu Papu 50 fl. La colecta publicată dela clericii Georgiu Pappu și Vasiliu Popoviciu cu 394 fl. 78 cr. a contribuit comuna Nemoesci 12 fl. 50 cr. și anume

biserica cu 7 fl. 20 cr. Moise Papp paroch, Gavrilu Farcașu și Teodor Farcașu câte cu 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici. Budureșa 6 fl. la care au contribuit biserica cu 2 fl. S. Mangra 2 fl. Ioan Farcașu și Georgiu Goina cu câte 1 fl. din comuna Saca 3 fl. 90 cr. și anume biserica 2 fl. Lazar Popoviciu preot 1 fl. Ioan Ciorna 40 cr. Veselina Vaida 50 cr. din B. Seliste 5 fl. 40 și anume biserica 3 fl. Zacharie Popa preot 1 fl. Mihocu Georgiu 60 cr. Georgiu Popa 50 cr. Flore Mihocu 30 cr. din comuna Miziesu 7 fl. la cari au contribuit Danilă Romanu jude 5 fl. Mihail Blaga și Nicola Ciaviciu cu câte 1 fl. dela comuna Talpe cu filia Ptelec 3 fl. 10 cr. dela comuna Cresuia 3 fl. 30 cr. din comuna Beușele 8 fl. 90 cr. la cari au contribuit biserica 5 fl. Elia Ciora 2 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din comuna Meziadu 10 fl. 38 cr. la cari a contribuit biserica cu 3 fl. Teodor Popoviciu paroch 1 fl. 50 cr. Teodor Popa, Ioan Cornea și Matica Oana câte cu 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din comuna Burda 10 fl. 70 cr. la cari a contribuit preotul Vasiliu Papp cu 5 fl. Farcașu Lazaru 1 fl. iar ceilalți mai mulți credincioși în sume mai mici, din comuna Pocioveliste 6 fl. 60 cr. din comuna Curatele 10 fl. 50 cr. la cari a contribuit mai mulți credincioși cu sume mici. din Rabagan 48 fl. 90 cr. la cari au contribuit biserica cu 5 fl. Dl Elia Moga protop. 20 fl. Dna Floră Moga 10 fl. Silvia Moga 3 fl. T. Moga 5 fl. Terentiu Moga 2 fl. Aug. Moga 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Rotaresci 12 fl. la cari a contribuit biserica cu 5 fl. Ioan Damianu preot cu 5 fl. Helena Crișan și Hermina Crișan cu câte 1 fl. din Corpesci 4 fl. la cari a contribuit biserica 2 fl. Georgiu Papp și ved. Eva Papp cu câte 1 fl. Corpesci-mici 6 fl. 20 cr. la cari a contribuit biserica 5 fl. Ioan Papp și fiul său 1 fl. 20 cr. din Dusesci 11 fl. la cari a contribuit biserica 5 fl. Mat. Dimitrie preot 5 fl. Vasiliu Bohasu 1 fl. din Ceica 9 fl. la cari a contribuit biserica 5 fl. Ioan Corbutu și Iosim Corbutu cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși cu câte 50 cr. din Ceisora 20 fl. la cari a contribuit biserica 15 fl. Ioan Gențu 2 fl. Eleonora Gențu 1 fl. 30 cr. Eosim Gențu 1 fl. Saveta Gențu 50 cr. iar Eva Rațu 20 cr. comuna bis. Bucuroie 3 fl. comuna bis. Coșglethiu 10 fl. din Corbesci 5 fl. 50 cr. la cari au contribuit biserica 3 fl. Teodor Usvachiu preot 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Topa superioară 35 fl. 20 cr. la cari a contribuit biserica 10 fl. Vasiliu Papp 10 fl. Maria Iordanu 5 fl. David Teodoru 2 fl. Ioan Nistoru, David Flore, Rafila Sanza, Sgaru Petru, David Costan, D. Iosifu cu câte 1 fl. Nicola Danu cu 1 fl. 30 cr. ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Dobresci 11 fl. 50 cr. la cari a contribuit bisereca 5 fl. ved. Iuan Moga 5 fl. Teodor Grecu 1 fl. Dimitrie Anca 50 cr. din Hidișelu-nou 18 fl. 90 cr. la cari a contribuit Ioan Glița 10 fl. Petru Glița 1 fl. s. biserica 2 fl. 50 cr. Filimon Jurca 3 fl. Ioan Daraban și Vasilie Daraban câte 1 fl. Maria Soca 40 cr. com. bis. Topa inferioară 2 fl. și Guirentu Teodor 1 fl. din Lucasprrie 11 fl. 60 cr. la cari a contribuit biserica 5 fl. Petru Popa și Maria Popa câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici. Biserica din Sitani 2 fl. și Ioan Cristea 1 fl. din Pomezzeu 30 fl. la cari a contribuit s. biserica 15 fl. De-

metriu Moga 10 fl. Valeriu Moga, Sever Moga, Alexandru Moga, Eleonora Moga și Lucreția Moga cu câte 1 fl. biserica din Câmpani 5 fl. iar Ioan Popoviciu 2 fl. din Valani 7 fl. 50 cr. la cari au contribuit s. biserica 5 fl. Lascu Georgiu 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici din Coșdeni Ioan Avram și Crișan Mitru cu câte 1 fl. din Crăncesci 6 fl. la cari a contribuit s. biserica 5 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, comuna bis. Ojesci 5 fl. comuna bis. Spinușu 5 fl. Petru Popa 1 fl. din Hidișu 25 fl. la cari a contribuit s. biserica 20 fl. Petru Popa 5 fl. din Albesci 5 fl. 40 cr. la cari a contribuit Ioan Popoviciu, Iuliana Popoviciu, Marcu Pantișu și Vasilie Balașu cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din Babșa 22 fl. 69 cr. la cari a contribuit biserica cu 5 fl. Demetriu Morariu preot 5 fl. Damaschin Miculu doc. 2 fl. Costa Bogdan, Moise Iovicescu, Trăilă Crișovan și Ioan Lavescu cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din Budintu 17 fl. la cari a contribuit s. biserica cu 10 fl. Georgiu Petroviciu preot 5 fl. Biró Antal not. și Alesiu Catana cu câte 1 fl. din Șimand 207 fl. 10 cr. ca colectă nouă la cari comuna bisericească a contribuit cu 100 fl. preotul Belesu cu 40 fl. preotul Leucuța cu 20 fl. Ioan Voluntir inv. 10 fl. Pavel Stana 4 fl. Dna Elisaveta Belesu și Iosif Mornailă cu câte 2 fl. Dna Maria Leucuța, Rosalia Belesu Dna Alesandra Voluntir, Edelspacher Péter Csiky Lukács, Kinczig János, Mitru Mornailă, Alesiu Belesu, Petru Sterede, Flore Merce, Iliu Belesu și Chiriu Gyula cu câte 1 fl. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, din Costeiu colecta nouă 10 fl. 50 cr. la cari a contribuit Const. Avram 2 fl. Dimitrie Hoban, Atanasiu Târziu, Vichentie Stoicanescu, Vasilie Grecu, Nicola Târziu, Ioan Pascutu, Vinc. Tundrea, Alesandru Tundrea, Ioan Berariu, Rosalia Stoianu, Vinc. Târziu, Const. Cocioba și At. Vidacu cu câte 50 cr. iar ceilalți dela mai mulți credincioși în sume mai mici, comuna politică din Tercutazu 50 fl. din Soldobagiu biserica 12 fl. dela mai mulți 8 fl. 60 cr. iar din Satulbarba 6 fl. 10 cr. din Ciuneghiu (Illye) 34 fl. preotul Zacharia Papp din Diosegu 5 fl. Ignatiu Papp, secret. consist.

CONCURSE.

În urmarea înaltei ordinațiuni, a venerabilului Consistoriu din Caransebeșu dto 28 Octb. a. c. Nr. 600 S. se publică de nou concursu pentru întregirea postului învățătorescu din *Blajova*, în protopresbiteratul Jebelului cottulă Timișului, cu terminu până în *6 Ianuarie 1884. c. v.*

Emolumintele sânt 130 fl. v. a. 20 meți de grâu 20 meți de cucuruzii. 6 clofitori de lemne din care are a se încălzi și sala de învețamentu. 4 jugere de pământu; 8 fl. pentru conferință, cortelă liberă cu două chilii și grădină de legumi.

Doritorii, cari voescu a ocupa acest post au a-și trimite recursele loră amesurată stat. org. bis. adresate comitetului parochială Prea Onoratului Domnă Alesandru Ioanoviciu protopresbiteru în Jebelū.

Blajova. în 20 Novembre 1883.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu Prea O. D. protopresbiteru tractuală.